

Glosar de termeni in diabetologie si boli metabolice

Autori:

- ✓ **Prof. Dr. Nicolae Hancu**, Presedinte de Onoare al Federatiei Romane de Diabet, Nutritie si Boli Metabolice si Membru de Onoare al Academiei Romane
- ✓ **Dr. Cornelia Bala**, Presedinte Asociatia Romana de Educatie in Diabet

A

Analogi/agonisti de GLP-1 - medicamente injectabile utilizate in tratamentul diabetului zaharat tip 2, similare ca structura sau efect cu GLP-1 secretat in intestine (GLP-1 nativ sau endogen)

Analogi de insulina - preparate de insulina care contin insulina umana a carei structura este usor modificata pentru a obtine un profil de actiune mai fiziologic

Autoimunitate - producerea de anticorpi impotriva unor structuri proprii ale organismului; este mecanismul de producere al diabetului zaharat tip 1

Automonitorizare - masurarea glicemiei de catre pacient cu ajutorul glucometrului

Ateroscleroza - depozite (placi) de colesterol la nivelul arterelor mari si medii, care ingusteaza lumenul arterelor si pot produce obstructii ale fluxului sangvin; reprezinta substratul bolilor cardiovasculare aterosclerotice - angina pectorala, infarctul miocardic, accidentul vascular cerebral ischemic, arteriopatia cronica obstructiva a membrelor inferioare

B

Boala cronica de rinichi - afectare ireversibila a structurii sau functiei rinichiului, de diferite cauze, care poate progresa spre necesar de dializa si transplant

C

Celule beta (prescurtat celule β) - celule care se afla in pancreas si secreta insulina

Chirurgie bariatrica - un grup de proceduri chirurgicale prin care se micsoreaza volumul stomacului (cu sau fara asocierea unor derivatii de intestine care produc malabsorbtie), utilizata in tratamentul formelor severe de obezitate

Colesterol „bun” - HDL colesterol, o fractiune a colesterolului care este protectoare impotriva aterosclerozei.; se determina din sange prin analize de laborator (valori ideale > 60 mg/dl)

Colesterol „rau” - LDL colesterol, fractiune a colesterolului din sange care se depune pe vase si produce ateroscleroza; se determina din sange prin analize de laborator sau se poate calcula printr-o formula in care intra colesterolul total, HDL-colesterolul si trigliceridele (valorile se interpreteaza individualizat, in functie de nivelul riscului cardiovascular)

D

Diabet zaharat - un grup de boli metabolice caracterizate prin hiperglicemie persistenta

Diabet zaharat tip 1 - forma de diabet care apare mai frecvent la copii si tineri, caracterizata prin absenta completa a secretiei endogene de insulina si in care tratamentul cu insulina este necesar pentru supravietuire

Diabet zaharat tip 2 - forma de diabet care apare mai frecvent la adulti, caracterizata prin reducerea secretiei de endogene de insulina si/sau de insulinoresistenta; tratamentul cu insulina este necesar pentru mentinerea controlului glicemic, atunci cand alte terapii nu mai sunt eficiente sau sunt contraindicate sau nu sunt tolerate

Diabet gestational - forma de diabet care apare in timpul sarcinii; pentru a-l identifica, se efectueaza un test de toleranta la glucoza in saptamanile 24-28

Dislipidemii - valori anormale ale lipidelor din sange

E

Educatie terapeutica - proces prin care pacientii cu diabet primesc informatii si castiga deprinderi necesare gestionarii afectiunii

G

Glicemie - nivelul glucozei din sange

Glicemie bazala (a jeun) - glicemia masurata dimineata pe nemancate, dupa minim 8 ore de repaus alimentar (valori normale <100 mg/dl)

Glicemie preprandiala - glicemia masurata inainte de o masa principala

Glicemie postprandiala - glicemia masurata dupa o masa principala (in general dupa 2 ore de la inceperea mesei)

Glicemie bazala modificata – situatie: valorile glicemiei bazale (a jeun) sunt peste limitele normale, dar sub limita de diagnostic pentru diabet zaharat; este un factor de risc pentru aparitia diabetului tip 2 si a bolilor cardiovasculare

Glucagon - hormon secretat de pancreas din celulele alfa si care are efect de crestere a glicemiei

Glucide, carbohidrati, hidrati de carbon (prescurtat HC) - zaharurile continute in alimente

Glucometru - aparat portabil, care utilizeaza bandetele si cu care se poate masura glicemia capilara (de obicei din deget)

H

Hemoglobina glicata A1c - analiza de laborator care arata media glicemiilor din ultimele trei luni

Hiperglicemie - valoarea glicemiei peste limitele normale

Hipoglicemie - valoarea glicemiei sub limitele normale (in general <70 mg/dl)

I

Incretine - hormoni secretati la nivelul intestinului si care au rol in reglarea glicemiei; unul din acesti hormoni este GLP-1 (glucagon-like peptide 1)

Indice de masa corporala (IMC) - raportul intre greutate (exprimata in kg) si patrutul inaltimii (exprimata in metri); caracterizeaza statusul greutatii (valori normale 18,5-24,9; suprapondere 25-29,9; obezitate peste 30)

Insulina - hormon secretat de pancreas din celulele β eta. Are ca efect principal scaderea glicemiei, dar si efecte asupra metabolismului lipidelor si proteinelor. Termenul de insulina se foloseste si pentru preparatele de insulina utilizate in tratamentul diabetului.

Insulinorezistenta - fenomen de diminuare a sensibilitatii celulelor organismului (hepatice, musculare, adipoase, nervoase, etc) la actiunea insulinei in concentratii normale; reprezinta unul din mecanismele principale in aparitia diabetului zaharat tip 2

Inhibitori de DPP IV (gliptine) - medicamente antihiperglicemianta care cresc secretia de insulina prin mecanisme legate de GLP-1

Inhibitorii de SGLT2 (gliflozine) - medicamente antihiperglicemianta care actioneaza prin blocarea reabsorbției glucozei la nivelul rinichilor

L

Lipide - termen folosit in medicina pentru grasimile din sange sau alimente

M

Malabsorbție - absorbția deficitara din intestin a nutrientilor

Monitorizare - proces de urmarire sistematica si periodica a rezultatelor interventiilor farmacologice si nefarmacologice, precum si a eventualelor efecte adverse, prin evaluare clinica, analize de laborator si explorari paraclinice

Mg/dl - miligrame la decilitru, unitate de masura pentru glicemie si alte substante din sange

Mmol/l - milimoli la litru, unitate de masura pentru glicemie si alte substante din sange

N

Nefropatie diabetica - o complicatie cronica a diabetului zaharat la nivelul rinichilor

Neuropatie diabetica - o complicatie cronica a diabetului zaharat, care implica nervii periferici sau sistemul nervos vegetativ (care inerveaza organele interne)

Nutrienti - substante care produc energie si/sau au roluri biologice in cresterea, functionarea, mentinerea si repararea structurilor organismului; macronutrientii sunt glucidele, proteinele si lipidele; micronutrientii sunt vitaminele si mineralele

O

Obezitate abdominala - forma de obezitate caracterizata prin depunerea grasimii predominant in zona abdominala (in jurul taliei); se identifica prin masurarea circumferintei abdominale (valori >80 cm la femei si >94 cm la barbati)

Optimizarea stilului de viata - un complex de interventii care vizeaza alimentatia sanatoasa, incurajarea activitatii fizice si combaterea sedentarismului, incurajarea statusului de nefumator sau abandonarea fumatului, consumul moderat de alcool, cresterea calitatii somnului, coabitarea cu stresul, cresterea aderenței la controale medicale si la tratamentele medicamentoase (cand este cazul)

P

Pancreas - organ situat in abdomen, in spatele stomacului, care secreta insulina si glucagon, precum si enzime pentru digestia alimentelor in intestin

Polidipsie - consumul de lichide in cantitati anormal de mari

Polifagie - consumul de alimente in cantitati exagerat de mari

Poliurie - eliminarea de urina in cantitati anormal de mari

Prediabet - stare patologica ce este caracterizata de tulburari ale metabolismului glucidic, cu valori ale hemoglobinei glicate Ac, glicemiei bazale si/sau glicemiei la 2 ore post TTGO intre limitele normale si cele de diagnostic ale diabetului; este un factor de risc pentru aparitia diabetului tip 2 si a bolilor cardiovasculare. Prin optimizarea stilului de viata, prediabetul poate regresa sau se poate preveni progresia spre diabet tip 2.

Preventie/profilaxie - aplicarea de interventii farmacologice si/sau nefarmacologice prin care se poate evita aparitia unei boli (preventie primara) sau a complicatiilor unei boli (preventie secundara)

R

Retinopatie diabetica - o complicatie cronica a diabetului zaharat la nivelul retinei, care, in faze avansate, duce la scaderea sau pierderea vederii

Risc cardiovascular - riscul de a dezvolta boli cardiovasculare intr-o anumita perioada de timp, ca urmare a actiunii concomitente a unor factori de risc (hipertensiune, diabet, colesterol crescut, fumat, etc)

S

Scaderea tolerantei la glucoza - situatie patologica in care dupa administrarea de glucoza valorile glicemiei sunt peste limitele normale, dar sub limita de diagnostic pentru diabet zaharat; este un factor de risc pentru aparitia diabetului tip 2 si a bolilor cardiovasculare

Secretie endogena de insulina - secretia de insulina din pancreas

Steatoza hepatica - incarcarea ficatului cu grasime

Steatohepatita - incarcarea ficatului cu grasime insotita de inflamatiei celulelor hepatice

T

Test de toleranta la glucoza orala (TTGO) - metoda prin care se masoara valoarea glicemiei dupa administrarea unei cantitati de 75 g glucoza pe cale orala (valori normale < 140 mg/dl la 2 ore dupa glucoza)

Titarea (dozei de insulina) - cresterea treptata a dozei de insulina, pentru a obtine valorile glicemice dorite

Tesut adipos - grasimea situata sub piele sau in alte zone ale corpului

U

UI - unitati internationale. Este unitatea in care se exprima dozele de insulina.

X

Xerostomie - senzatia de uscaciune a gurii